

L'ESCUMA DE LES LLETRES

LLUÍS A. BAULENAS

Stargardt i Rothmann, 1939-1945

En les revisions històriques, el temps tot ho va posant a lloc. Incloent-hi els llocs comuns. Un d'habitual és que la història l'escriuen els vencedors. I és veritat, fins que el temps i la memòria històrica van esmoreint la potència dels vencedors i van ressituant la realitat dels vençuts. Ha passat, està passant, amb la Guerra Civil Espanyola. I també amb la Segona Guerra Mundial. Queda molt per dir i a poc a poc es va dient. Els dos llibres sobre els quals volem cridar l'atenció tenen a veure amb això: són *La guerra alemana*, de Nicholas Stargardt (Galaxia Gutenberg, traducció d'Àngels Caso) i *Morir a la primavera* (L'Altra, traducció de Ramon Monton). La memòria dels alemanys, dels ciutadans que van patir la guerra, va emergint a poc a poc, ara que la distància en el temps i les noves circumstàncies d'Europa ho permeten.

Encara, la guerra

Stargardt ens ofereix un llibre complex i, sobretot, sensible. Amb una documentació exhaustiva, examina l'estat de la població alemanya de la rereguarda, la correspondència entre els soldats del front i les famílies, per tal de matisar l'afirmació que, si bé no tots els alemanys eren nazis, sí que van deixar-se enredar per Hitler i no van voler veure la realitat de les carnisseries contra civils indefensos. Stargardt es fica al cor de la rereguarda i intenta ser empàtic amb aquesta població. Relata fil per randa el que va passar a Hamburg i Dresden, per exemple, després dels bombardejos aliats que van provocar més de cent mil morts. I com tanta gent enfollida pensava que les represàlies britàniques eren merescudes a causa de l'horror provocat. *Morir a la primavera*, del poeta, dramaturg i novel·lista alemany Ralph Rothmann, és una novel·la protagonitzada pels adolescents cridats a files per l'exèrcit alemany al final de la guerra. És la història de dos amics de 17 anys, amb tota la vida al davant, amb tota la innocència, que han d'assistir a l'enfonsament del món dels adults i, ells mateixos, han de comportar-se com adults, abans d'hora, enmig del caos. Una novel·la remarcable, plena de sentiment i alhora gens sentimental. Dos exemples de literatura profundament humana i atractiva per a qual-sevol lector, incloent-hi els no interessats especialment en la Segona Guerra Mundial. ♦

CHRIS BOSWELL / GETTY

On ets, Tom Dunkel?

JOAQUIM ARMENGOL

Des que vaig aprendre a llegir he vist llibres de Jordi Coca (Barcelona, 1947) arreu, en llibreries, biblioteques públiques i particulars, a les escoles, als Encants, a les llibreries de vell, al mercat de Sant Antoni, etc. Es pot afirmar que Coca és una presència literària a Catalunya des de la dècada dels 70. És autor d'una vintena de novel·les, de peces teatrals, de llibres d'assajos i de poesia. I s'ha endut, no cal dir-ho, un munt de premis literaris, entre els quals destaquen el Documenta, el Josep Pla, el Sant Jordi, el Joanot Martorell i el Carlemany. Un currículum exemplar del que dóna de

si el país pel que fa a premis i premiats. Ara bé, la pregunta és aquesta: per què, a diferència d'altres autors de generació semblant com Ramon Solsona, Joan F. Mira, Maria Barbal o Jaume Cabré, Coca no té lectors?

Califòrnia, la seva última novel·la publicada, potser ens ajudarà a resoldre el misteri. La meua tesi és que la literatura de Coca no desperta interès en el lector perquè en realitat no en té. Fixem-nos, per tant, en *Califòrnia*, una novel·la més o menys tenyida de vida personal, més o menys anecdòtica, un recordar a partir d'uns quaderns de notes de viatges on se'ns conta les peripècies d'un professor català d'uns 34 anys que s'ha separat de la seva senyora i fa un viatge

CALIFÒRNIA
JORDI COCA
GALAXIA
GUTENBERG
216 PÀG. / 20 €

ge a Califòrnia per perdre's o trobar-se, tant se val, i per impartir classes a Berkeley. Un viatge que fa pensar en el Kerouac d'*A la carretera*.

Durant aquest període de llicència el professor pretén escriure un assaig sobre l'evolució dels paisatgistes nord-americans al segle XIX; o sigui, dels paisatgistes de la Hudson River School. Sí: Thomas Cole, David Johnson, Albert Bierstadt, Samuel Colman, Thomas Hill, etc. Mentre emprèn aquest periple van apareixent unes figures que entren en la vida del professor i de les quals no vol o no es pot desempallegar, que l'immobilitzen. Si en destaca un és el poeta Tom Dunkel, una mena d'*alter ego* de Miquel Bauçà a l'americana. Bauçà era amic personal de Coca i el llibre li va dedicat. Tom Dunkel, aquell que té una mirada diferent, s'acabarà convertint en una obsessió i una ombra que ho embolcalla tot i tothom: la Lourdes, en George, la Kate, en Gary, la Jill, l'Amy...

El desencís de l'home

L'excusa del viatge serveix per reflexionar, una mena de camí cap a l'autoconeixement, mirant uns paisatges exteriors els colors i l'aridesa dels quals mostren l'esguard íntim d'alguns personatges i del protagonista. La calor insuportable, el desert, les relacions i el sexe, els artistes, les amistats, els intel·lectuals, l'atzar, la malaltia, beure cervesa... són les constants d'aquest desencís humà que acaba despertant l'home del somni. Ara bé, per què tot aquest material no funciona?

D'una banda, hi ha aquesta prosa afigada, sense relleu, pastosa i grisa que ha de cosir un volum les costures del qual salten a la vista. De l'altra, la dèria devastadora del jo i un constant d'intercalar explicacions professorals sobre història americana, pintura o literatura que enfarfeguen molt el llibre, més encara quan aquestes aportacions són merament informació, i no pas el pòsit d'un coneixement autèntic. Tampoc quadren gaire unes opinions sobre la Catalunya actual en una història que passa durant els setanta. Tot plegat converteix aquest esforç literari en una novel·la pseudointel·lectual, pretensiosa i anodina, cosa que fa comprendre el poc interès dels lectors. ♦

L'APARADOR

ARA

NO-FICCIO

Micro-Catalunya
MARC SERENA
Edicions Sidillà

El periodista Marc Serena i el fotògraf Edu Bayer han viscut durant set mesos en una furgoneta per conèixer 45 micropobles catalans (municipis de menys de 500 habitants). Després de recórrer 14.000 quilòmetres expliquen l'experiència amb textos i imatges fascinants.

FICCIO

Rey de Picas
JOYCE CAROL OATES
Alfaguara

Joyce Carol Oates és una de les autores nord-americanes més prolífiques del present. A *Rey de Picas* s'aproxima a la doble vida d'un escriptor de novel·les negres, Andrew J. Rush, que ha mantingut una carrera en paral·lel com a novel·lista *pulp*. La seva part fosca anirà creixent, disposada a dominar-lo.

INFANTIL

El rei de la casa
JOSEP FRANCO
Edicions 96

En Jaume, protagonista de l'última novel·la de Josep Franco, viu com un rei però mai no està content ni sap valorar l'amor de les persones que té al voltant. Un accident inesperat li farà obrir els ulls. *El rei de la casa* és un dels últims títols de la magnífica col·lecció *Salabret d'històries* d'Edicions 96.